

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลภูโป อำเภอมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ สามารถสรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยตามขั้นตอน ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย
2. สมมติฐานการวิจัย
3. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
4. ลักษณะของเครื่องมือ
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. สรุปผลการวิจัย
7. อภิปรายผล
8. ข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1.1 เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลภูโป อำเภอมือง จังหวัดกาฬสินธุ์
- 1.2 เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลภูโป อำเภอมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีเพศ อาชีพ และระดับการศึกษาแตกต่างกัน
- 1.3 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลภูโป อำเภอมือง จังหวัดกาฬสินธุ์

สมมติฐานการวิจัย

- 2.1 ประชาชนที่มีเพศ ที่แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลภูโป อำเภอมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ แตกต่างกัน

2.2 ประชาชนที่มีอาชีพ ที่แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลภู่อ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ แยกต่างกัน

2.3 ประชาชนที่มีระดับการศึกษา ที่แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลภู่อ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ แยกต่างกัน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์การบริหารส่วนตำบลภู่อ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 354 คน ที่ได้จากการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของยามานะ (Yamane) และใช้วิธีการสุ่มแบบสัดส่วน และวิธีสุ่มแบบเป็นระบบ

ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลภู่อ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ แบ่งเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานทั่วไป ซึ่งเป็นข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อาชีพ และระดับการศึกษามีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check List) รวม 3 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลภู่อ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ ของลิเคิร์ต (Likert Five Rating Scales) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 72 – 73) แยกประเด็นคำถามครอบคลุมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลภู่อ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ 5 ด้าน

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลภู่อ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง สถิติที่ใช้ คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5.2 การวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลภูป้อ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ใช้ค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบกับเกณฑ์ 5 ระดับ

5.3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลภูป้อ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ตามเพศ อาชีพ และระดับการศึกษา ใช้การวิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลภูป้อ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ตามตัวแปร 3 ด้าน คือ เพศ อาชีพ และระดับการศึกษา โดยด้านเพศ ใช้สถิติวิเคราะห์ คือ Independent Samples t - test ส่วนอาชีพและระดับการศึกษา ใช้สถิติวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One - Way ANOVA) หากพบความแตกต่างระหว่างกลุ่มตัวอย่างทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้วิจัย จะทำการทดสอบเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่โดยใช้การทดสอบด้วยวิธีของเซฟเฟ้ (Scheffe)

5.4 วิเคราะห์ข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลภูป้อ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ใช้การบรรยาย วิเคราะห์สรุปเนื้อหา และแจกแจงความถี่จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม

สรุปผลการวิจัย

6.1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 52.30 รองลงมาคือ เพศชาย คิดเป็นร้อยละ 47.70 มีอาชีพเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 60.70 รองลงมาอาชีพรับจ้างหรือลูกจ้าง คิดเป็นร้อยละ 19.20 อาชีพค้าขาย คิดเป็นร้อยละ 11.60 และอาชีพข้าราชการ / รัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 8.50 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 55.40 รองลงมาคือระดับมัธยมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 28.50 และระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่าขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 16.10

6.2 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลลู่ป้อ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัยพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลลู่ป้อ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 5 ด้าน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง จำแนกเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก 1 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหา ($\bar{X} = 3.73$) อยู่ในระดับปานกลาง 3 ด้าน เรียงลำดับจากน้อยไปมาก คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบว่ามีการนำแผนพัฒนาไปจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่าย ($\bar{X} = 3.20$) รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนงานโครงการ ($\bar{X} = 2.84$) รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล ($\bar{X} = 2.80$) อยู่ในระดับน้อย 1 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบเนื้อหาของแผนพัฒนา ($\bar{X} = 2.53$)

6.3 ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลลู่ป้อ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกตามเพศ อาชีพ และระดับการศึกษา ผลการวิจัย พบว่า

6.3.1 ประชาชนที่มีเพศแตกต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลลู่ป้อ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ไม่แตกต่างกันทางสถิติที่ระดับ .05

6.3.2 ประชาชนที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลลู่ป้อ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6.3.3 ประชาชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลลู่ป้อ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ไม่แตกต่างกันทางสถิติที่ระดับ .05

6.4 ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลลู่ป้อ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัยแยกเป็นรายด้านได้ ดังนี้

ด้านการมีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหา ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกปัญหาและความต้องการในการพัฒนา หมู่บ้าน อย่างแท้จริง ไม่ใช่จากผู้แทนชุมชน ควรเปิดโอกาสให้หมู่บ้านกำหนดปัญหาของแต่ละหมู่บ้านเองแล้วเสนอเป็นแผนงาน/

โครงการ/กิจกรรมต่อองค์การบริหารส่วนตำบล ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมตั้งแต่การกำหนดวิสัยทัศน์ในการพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล ควรมีการกำหนดทิศทางและเป้าหมายการพัฒนาที่ชัดเจน

ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนงานโครงการ ควรให้ประชาชนเสนอโครงการในรูปของแผนพัฒนาหมู่บ้านแต่ละหมู่บ้าน ควรให้ประชาชนรับรู้ในประมาณการและรายละเอียดของโครงการพัฒนา รวมทั้งจุดคุ้มทุนของโครงการต่าง ๆ ควรชี้แจงข้อมูลพื้นฐานที่นำมาทำให้เกิดการจัดทำเป็นแผนงาน โครงการที่จะพัฒนา

ด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบเนื้อหาของแผนพัฒนา ควรแจกร่างแผนพัฒนาฯ ให้แต่ละหมู่บ้านตรวจสอบก่อนที่จะอนุมัติเป็นแผนพัฒนาฯ ควรตั้งคณะกรรมการภาคประชาชนสำหรับตรวจสอบเนื้อหาของแผนพัฒนาฯ โดยเฉพาะ ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบถึงการพิจารณาร่างแผนพัฒนาฯ ของสภาองค์การบริหารส่วนตำบลทุกครั้ง

ด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบว่ามีเมื่อนำแผนพัฒนาไปจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่าย ควรชี้แจงเหตุผลที่เลือกโครงการที่ได้บรรจุในข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่าย และโครงการที่ไม่ได้บรรจุ ควรใช้ข้อมูลพื้นฐานของแต่ละหมู่บ้านตัดสินใจในการนำโครงการเข้าข้อบัญญัติก่อน-หลัง

ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการที่เกิดจากแผนงานที่ได้เสนอในรูปของคณะกรรมการหมู่บ้าน ควรจัดเวทีการประเมินผลการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลภาคประชาชน ควรให้ประชาชนภายในหมู่บ้านทั้งหมดที่เป็นพื้นที่ดำเนินโครงการเป็นคณะกรรมการตรวจการจ้าง และตรวจรับพัสดุ

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลภู่อ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้จากเครื่องมือการวิจัยที่เป็นแบบสอบถาม มีประเด็นที่น่าสนใจพอที่จะนำมาอภิปรายเพื่อตอบข้อคำถามตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ ดังนี้

7.1 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลภู่อ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัย พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของ

ประชาชนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะว่า การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์กรระดับท้องถิ่นของประชาชน ตามกฎหมายกำหนดไว้ นั้น ยังไม่มีการสนับสนุนหรือให้ความรู้แก่ประชาชนในเรื่องสิทธิหน้าที่และความเป็นเจ้าของท้องถิ่นเท่าที่ควร ประกอบกับสังคมในประเทศไทยในอดีต ในการพัฒนาในด้านต่าง ๆ นั้น เป็นลักษณะที่รัฐบาลส่วนกลางเป็นหน่วยงานที่วางแผนและพัฒนาเองมาโดยตลอด โดยไม่ได้ปลูกฝังการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเองมานาน ทำให้ความรู้สึกรู้สึกที่ควรได้รับการพัฒนาที่เกิดจากภาครัฐเป็นสิ่งที่ประชาชนเคยชิน เมื่อมีการกระจายอำนาจให้ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของตนจึงทำให้ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์กรบริหารส่วนตำบลซึ่งถือว่าเป็นการพัฒนาแบบมีระบบนั้นอยู่ในระดับปานกลาง

สอดคล้องกับเรื่องยศ ปรีดี (2542) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตชนบทจังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ชุมชน ได้มีส่วนร่วมในการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตชนบทจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับสมพาน จันทร์เงิน (2543) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อโครงการหมู่บ้านชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ของสถานีตำรวจภูธรกิ่งอำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับเรณู คุปต์ขจีเชียร และคณะ (2545) ได้ศึกษาเรื่อง ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ และการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานในองค์การบริหารส่วนตำบล ผลการศึกษาพบว่า มีส่วนร่วมต่อการบริหารงานในองค์การบริหารส่วนตำบลในระดับปานกลาง สอดคล้องกับสมศักดิ์ พรหมเคื้อ (2551 : บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับชลธิชา มีแสง (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษามีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในกระบวนการเลือกตั้ง ติดตามสถานการณ์ทางการเมือง ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับสุดาวรรณ์ มีบัว (2547 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมของสมาชิกประชาคมในการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า การมีส่วนร่วมของสมาชิกประชาคมตำบลในการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับอังคณา วงษ์นอก (2547 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา

การบริหารในการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน ในเขตอำเภอ นาควิน จังหวัดมหาสารคาม พบว่า การบริหารในการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับมังกร ศรีษะโคตร (2549 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาตำบล กรณีศึกษา : ตำบลคงใหญ่ อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาตำบลอยู่ในระดับปานกลาง เหตุผลที่สอดคล้อง อาจเป็นเพราะว่าในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลในปัจจุบัน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง ถือได้ว่ายังอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งหน่วยงานราชการควรที่จะนำประเด็นดังกล่าวไปส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนที่เหมาะสม ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุด เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ส่งผลให้การทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบลเกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผล เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ และหลักการกระจายอำนาจ ที่มุ่งให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเองอย่างแท้จริง

ผลการวิจัยไม่สอดคล้องกับนริศ จำนุรักษ์ (2538) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการดำเนินงานพัฒนาชนบทของสภาตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณี จังหวัดหนองบัวลำภู ผลการศึกษา พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่หรือร้อยละ 74.70 มีส่วนร่วมต่อการดำเนินงานพัฒนาชนบทของสภาตำบลอยู่ในระดับต่ำ ไม่สอดคล้องกับคารม คำพิฑูรย์ (2545) ได้ทำการศึกษาการบริหารจัดการในการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน อำเภอพระยืน จังหวัดขอนแก่น พบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาองค์การบริหาร ส่วนตำบล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ไม่สอดคล้องกับพวงทอง โยธาใหญ่ (2545) ได้ทำการศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า สำหรับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นอยู่ในระดับที่ต่ำ ไม่สอดคล้องกับนวนน้อย ตรีรัตน์ และคณะ (2546) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ผลการศึกษาพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา องค์การบริหารส่วนตำบล ยังคงอยู่ในระดับต่ำ ไม่สอดคล้องกับโกมินทร์ กุลเวชกิจ (2549) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมทาง การเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลจตุรพักตรพิมาน อำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่าประชาชนมีส่วนร่วมน้อย เหตุผลที่ไม่สอดคล้อง

อาจเป็นเพราะว่าส่วนมากผลการวิจัยที่ไม่สอดคล้องนั้นระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย ซึ่งในบางท้องถิ่นการส่งเสริมให้ประชาชนให้มีส่วนร่วม หรือการให้ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตนเองของประชาชน โดยประชาชนมีส่วนร่วมสำคัญในการพัฒนานั้นยังเป็นในลักษณะของการให้หน่วยงานราชการเป็นผู้ตัดสินใจเองดังเช่นในอดีต ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่คุ้นเคยกับระบบพัฒนาที่รวมศูนย์การพัฒนา ไม่คุ้นเคยกับหลักการกระจายอำนาจมากนัก

7.2 ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลลพบุรี อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกตามเพศ อาชีพ และระดับการศึกษา ผลการวิจัย พบว่า

7.2.1 จากสมมติฐานที่ 1 ประชาชนที่มีเพศแตกต่างกัน โดยรวมมีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลลพบุรี อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ไม่แตกต่างทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งผลการวิจัยไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อาจเป็นเพราะว่าในการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลลพบุรี ได้ให้ความสำคัญทั้งเพศหญิงและเพศชายในการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาฯ ตั้งแต่ขั้นการมีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหา จนถึงขั้นการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล ซึ่งจะเป็แนวทางที่ดีในการพัฒนาองค์กรภาคท้องถิ่น เพราะในการพัฒนาท้องถิ่นนั้นปัจจัยหลักสำคัญก็คือการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในทุกภาคส่วน ตั้งแต่การร่วมกันคิด ร่วมกันพัฒนา ร่วมกันรับผลประโยชน์ ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่ได้กระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่นได้มีอิสระในการกำหนดนโยบาย การบริหารจัดการ การบริหารงานบุคคล การเงินการคลัง ตามกรอบของกฎหมายที่กำหนดไว้ เพื่อผลสัมฤทธิ์คือการบริการประชาชนให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ทั้งนี้ต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการตามแนวทางของระบอบประชาธิปไตย เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่าด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบเนื้อหาของแผนพัฒนา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเพศชายมีส่วนร่วมมากกว่าเพศหญิง อาจเป็นเพราะว่าในระดับท้องถิ่นนั้นให้ความสำคัญกับเพศชาย ถือให้เป็นผู้ดำเนินการตัดสินใจต่าง ๆ เกี่ยวกับชุมชน เห็นได้จากเปอร์เซ็นต์ของการสมัครสมาชิกของท้องถิ่นนั้น เพศชายจะมีเปอร์เซ็นต์มากกว่า และสังคมไทยก็มีส่วนในการทำให้เพศชายมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของท้องถิ่นอยู่แล้ว

สอดคล้องกับงานวิจัยของสมพาน จันเงิน (2543) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อ โครงการหมู่บ้านชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ของสถานีตำรวจภูธร

ถึงอำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย ผลการเปรียบเทียบเพศ แตกต่างกัน โดยรวมและรายข้อ ไม่แตกต่างกันทางสถิติที่ระดับ .05 ที่ผลการวิจัยสอดคล้องกันอาจเป็นเพราะว่า พื้นที่ในการวิจัยทั้งสองให้ความสำคัญกับเพศชายและหญิงโดยรวมไม่แตกต่างกัน แนวคิด การสังมองค์ความรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในระดับท้องถิ่นนั้นมีความไม่แตกต่างกัน

ผลการวิจัยไม่สอดคล้องกับมังกร ศรีษะ โคตร (2549 : บทคัดย่อ)

ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาตำบล กรณีศึกษา : ตำบลคงใหญ่ อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม โดยทำการศึกษาตัวแปรด้าน เพศ อายุ ตำแหน่งทางสังคม อาชีพ รายได้ ความต้องการมีเกียรติยศ ความต้องการมีความสัมพันธ์อันดีกับเพื่อนบ้าน ความคาดหวังต่อรางวัลประกวด พบว่า เพศ มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตำบล ไม่สอดคล้องกับสมศักดิ์ พรหมเคือ (2551) ได้ทำวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม โดยจำแนกตามเพศ อาชีพ และระดับการศึกษา พบว่าเมื่อจำแนกตามเพศ แตกต่างกันทางสถิติที่ระดับ .05 ไม่สอดคล้องกับจอห์นและนอร์แมน (John and Norman, 1977) อ้างถึงในมนตรี เทอดธีระกุล 2543, 39-40) ที่ได้จำแนกปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของบุคคลไว้ โดยได้ระบุว่าเพศเป็นตัวแปรที่บ่งบอกถึงคุณลักษณะส่วนตัวของบุคคล พบว่า เพศหญิงมีแนวโน้มเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนามากกว่าเพศชาย เหตุผลที่ไม่สอดคล้องนั้น อาจเป็นเพราะว่าบางพื้นที่ของท้องถิ่น ได้จัดระบบการมีส่วนร่วม มีการตั้งองค์กรต่าง ๆ มีงบประมาณเพียงพอที่จะสนับสนุนกระบวนการดังกล่าวทำให้ประชาชนผู้เข้าร่วมได้มองเห็นปัญหาด้วยตนเอง ไม่ได้ถูกชี้นำ จึงทำให้การมีส่วนร่วมเกิดความแตกต่างกันในบางโครงการหรือในบางเรื่องที่ผู้วิจัยนำมาศึกษาประกอบ

7.2.2 จากสมมติฐานที่ 2 ประชาชนที่มีอาชีพ แตกต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลภูป้อ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และเมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่พบว่าด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบเนื้อหาของแผนพัฒนา และด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล แตกต่างกันทางสถิติที่ระดับ .05 โดยด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบเนื้อหาของแผนพัฒนาอาชีพรับจ้างหรือลูกจ้าง มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลภูป้อ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ แตกต่างกับ อาชีพเกษตรกร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยอาชีพรับจ้างหรือลูกจ้างมีส่วนร่วมมากกว่า อาชีพเกษตรกรในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลภูป้อ

อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ และอาชีพเกษตรกรมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลภูป้อ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ แตกต่างกับอาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ โดยอาชีพเกษตรกรมีส่วนร่วมน้อยกว่าอาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ และด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล พบว่าอาชีพรับจ้างหรือลูกจ้าง มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลภูป้อ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ แตกต่างกับ อาชีพค้าขาย อาชีพเกษตรกร ทางสถิติที่ระดับ .05 โดยอาชีพรับจ้างหรือลูกจ้างมีส่วนร่วมมากกว่า อาชีพค้าขาย และอาชีพเกษตรกร ในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลภูป้อ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์

ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าในการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลภูป้อนั้น ได้เข้าถึงอาชีพรับจ้างมากกว่ากลุ่มอาชีพอื่น ๆ ซึ่งไม่ใช่ประชาชนส่วนมากของพื้นที่ จะเห็นได้ว่าอาชีพเกษตรกรเป็นกลุ่มที่มีจำนวนมากในพื้นที่นั้น ในช่วงการดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลที่ได้ดำเนินกิจกรรมจัดทำประชามชนั้นเป็นช่วงที่เกษตรกรเริ่มประกอบอาชีพทำนา จึงทำให้ไม่มีเวลาหรือไม่เข้าร่วมในกิจกรรมดังกล่าวจึงทำให้กลุ่มอาชีพเกษตรกรถึงแม้จะเป็นกลุ่มอาชีพส่วนใหญ่ของพื้นที่ที่มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาแตกต่างจากกลุ่มอาชีพอื่น ๆ

สอดคล้องกับชลธิชา มีแสง (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง คือ อาชีพ ไม่สอดคล้องกับสุดาวรรณ์ มีบัว (2547 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมของสมาชิกประชาคมในการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของสมาชิกประชาคมตำบล คือ อาชีพ ไม่สอดคล้องกับสมศักดิ์พรหมเดื่อ (2551 : บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม โดยจำแนกตามเพศ อาชีพ และระดับการศึกษา พบว่า จำแนกตามอาชีพ ไม่แตกต่างกันทางสถิติ เหตุผลที่สอดคล้องและไม่สอดคล้องกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนั้น อาจเป็นเพราะว่า อาชีพถึงแม้เป็นอาชีพเดียวกัน แต่ในระดับพัฒนาของแต่ละท้องถิ่นนั้นไม่เหมือนกัน มีความสมบูรณ์ อุปสรรค ปัญหา ต่างกัน การวิจัยเรื่องเดียวกันหรือคล้ายคลึงกันจึงมีผลการวิจัยที่สอดคล้องและไม่สอดคล้องกันตามสภาพของแต่ละสถานที่ซึ่งมีปัญหาไม่เหมือนกัน

7.2.3 จากสมมติฐานที่ 3 ประชาชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลอุปอ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ไม่แตกต่างกันทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ที่ ผลการวิจัยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลอุปอนั้น ระดับการศึกษาของ ประชาชนแตกต่างกัน ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหาร ส่วนตำบล แสดงให้เห็นว่า ประชาชนส่วนมากมีความรู้ความเข้าใจเรื่องการมีส่วนร่วมในการ จัดทำแผนพัฒนาฯ ขององค์กรท้องถิ่นที่เป็นหน่วยราชการมาจากการกระจายอำนาจมาให้ ประชาชนมีส่วนร่วมในการร่วมวางแผนร่วมพัฒนาท้องถิ่นของตนเองนั้นอยู่ในระดับเดียวกัน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งอาจเกิดจากการที่องค์การบริหารส่วนตำบลไม่ได้จัดทำโครงการเสริมความรู้ เกี่ยวกับประโยชน์และผลดีของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งอาจเป็น อุปสรรคต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ การศึกษา คุณภาพชีวิต ที่ต้องนำเอาความแตกต่างของ ประชาชนมาเปรียบเทียบเพื่อจะได้พัฒนาไปตามความแตกต่างนั้น ๆ

สอดคล้องกับสมพาน ชันเงิน (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมี ส่วนร่วมของประชาชนต่อโครงการหมู่บ้านชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ของสถานีตำรวจภูธร กิ่งอำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย พบว่า ระดับการศึกษาแตกต่างกัน โดยรวมและรายข้อ ไม่แตกต่างกันทางสถิติที่ระดับ .05 ไม่สอดคล้องกับสมศักดิ์ พรหมเดื่อ (2551 : บทคัดย่อ) ได้ทำ วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลใน เขตอำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม โดยจำแนกตามเพศ อาชีพ และระดับการศึกษา พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เหตุผลที่สอดคล้องและไม่สอดคล้องกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ ดังกล่าว

7.3 ผลการศึกษาข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำ แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลอุปอ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า มีข้อเสนอแนะ ในหลาย ๆ ประเด็นในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหาร ส่วนตำบลอุปอ อาจเป็นไปได้ว่าในระดับการมีส่วนร่วมของหมู่บ้านนั้นประชาชนได้เข้าร่วม ในทุกภาคส่วน แต่เมื่อได้ข้อมูลพื้นฐานที่จะนำไปตราเป็นแผนพัฒนาตำบล และบรรจุลงใน ข้อบัญญัติท้องถิ่นนั้น สิทธิของประชาชนที่จะเข้าไปสู่กระบวนการดังกล่าวนั้นยังขัดกันกับ แนวทางประชาธิปไตยที่ถือเอาตัวแทนของคนเป็นผู้ตัดสินใจในระบบสภาท้องถิ่น ประชาชน

จึงไม่ได้เข้าถึงในขั้นตอนดังกล่าวจึงได้มีข้อเสนอแนะให้องค์การบริหารส่วนตำบลควรมุ่งประเด็นดังกล่าวมาปรับปรุงและส่งเสริมให้เป็นไปตามหลักการของการกระจายอำนาจอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

ในการวิจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลภูโป อำเภอมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ทำให้ผู้วิจัยได้ข้อเสนอแนะที่อาจเป็นประโยชน์แก่องค์การบริหารส่วนตำบล ดังนี้

8.1.1 เพื่อให้ตรงกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ และหลักการกระจายอำนาจแก่องค์การบริหารส่วนตำบลควรมีนโยบายให้ประชาชนทุกอาชีพมีส่วนร่วมในการดำเนินงานต่างๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบลทุกกิจกรรม แล้วมีการประเมินผลแยกเป็นแต่ละอาชีพ

8.1.2 องค์การบริหารส่วนตำบลควรมีการทำประชาพิจารณ์ทุกหมู่บ้าน ก่อนที่จะนำแผนพัฒนาฯ ที่ได้จากการทำประชาคมบรรจุเข้าเป็นข้อบัญญัติงบประมาณประจำปี

8.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ในการทำวิจัยครั้งต่อไปควรมีการวิจัยเพิ่ม คือ

8.1.1 ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลในแต่ละด้านที่ได้รับการกระจายอำนาจมาสู่ท้องถิ่น เพื่อให้ได้ข้อสรุปผลการวิจัยมากขึ้น

8.1.2 ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมโดยใช้ตัวแปรอื่น ๆ ที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม เช่น ตัวแปรด้านบุคลากรทางการศึกษา เป็นต้น